

UDC 378:[61]:005

DOI 10.35433/pedagogy.3(110).2022.130-144

DETERMINING THE ROLE OF THE TEACHER IN MEDICAL EDUCATION INSTITUTIONS AS A MANAGER OF THE EDUCATIONAL PROCESS

O. V. Dmytruk*, I. M. Krukovska, S. D. Poplavska***, V. V. Stepanchuk******

The article outlines the problems of applying educational, pedagogical, and professional types of management as a theory and practice of effective management, which is demanded by the medical education institutions (MEI) to find ways to solve the problems they face in modern conditions of life in society, globalization of the labor market and requirements for medical education. It was determined that educational management goes together with pedagogical management, which in turn includes educational management as a system of management of educational activities. The main elements in the "educational management" subsystem, where the teacher acts as a manager of the educational process, implements their own art of managing the education of medical education students, who are both objects of his managerial influence and active subjects of educational activity, are considered. It is necessary to consider the fact that each teacher actually creates an educational process, as if "breathing" life into it, using the available environment, conditions and own competences both as a teacher-specialist in teaching a specific discipline, and as a manager who implements the functions and methods of management, aiming on clearly defined results of joint educational activities with the student of medical education. It is substantiated that the quality of training in a certain academic group or a specific student of education depends not only on pedagogical and professional competencies, but also on the style of management and pedagogical communication used by the training manager; the degree of openness to medical education (student must demonstrate readiness and ability for effective interaction) and the role they play at one or another moment of education and upbringing (it should be oriented towards cooperation and contribute to the development of the personality of the medical education

* Candidate of Economical Sciences (PhD in Economy), Docent
(Zhytomyr Medical Institute of Zhytomyr Regional Council)
dmtrukel@ukr.net
ORCID: 0000-0001-5720-3747

** Candidate of Pedagogical Sciences (PhD in Pedagogy), Docent
(Zhytomyr Medical Institute of Zhytomyr Regional Council)
ira.krukovska@icloud.com
ORCID: 0000-0002-8215-4972

*** Candidate of Pedagogical Sciences (PhD in Pedagogy), Docent
(Zhytomyr Medical Institute of Zhytomyr Regional Council)
svitlana9poplavska@gmail.com
ORCID: 0000-0003-3607-272X

**** Educators of the Highest Category, Methodist
(Zhytomyr Medical Institute of Zhytomyr Regional Council)
viktorija.st73@gmail.com
ORCID: 0000-0003-4468-2480

student – mentor, tutor, moderator, coach, facilitator, etc.). Attention is focused on individual pedagogical communication as a creative process that depends on the personal qualities of the teacher and the communicative situation in a specific social environment. It is the manager of the educational process who models, organizes, manages the process, monitors, and analyzes the results of communication during the solution of pedagogical tasks in the process of pedagogical interaction. Applying an approach to education as a management process is exactly what medical education institutions need today to achieve their goals. The study confirmed in practice the demand for the acquisition of managerial competencies by teachers of medical education institutions based on a pedagogical experiment.

Key words: medical education institution, educational process, pedagogical system, educational management, training manager, communicative interaction, managerial competences of the teacher.

АКТУАЛІЗАЦІЯ РОЛІ ВИКЛАДАЧА В ЗАКЛАДАХ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ ЯК МЕНЕДЖЕРА НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

О.В. Дмитрук, І. М. Круковська, С. Д. Поплавська, В. В. Степанчук

У статті викладено проблематику застосування освітнього, педагогічного та навчального видів менеджменту як науки і практики ефективного управління, яке затребуване прагненням закладів медичної освіти шукати способи розв'язання проблем, що постають перед ними в сучасних умовах життєдіяльності суспільства, глобалізації ринку праці і вимог до медичної освіти. Визначено, що освітній менеджмент підпорядковує собі педагогічний менеджмент, який у свою чергу, включає навчальний менеджмент – систему управління навчальною діяльністю. Розглянуто основні елементи в підсистемі "навчальний менеджмент", де викладач виступає у ролі менеджера навчального процесу, реалізує власне мистецтво керування навчанням здобувачів медичної освіти, які є одночасно і об'єктами його управлінського впливу, і активними суб'єктами навчальної діяльності. Необхідно враховувати те, що кожен викладач фактично створює освітній процес, ніби "вдихає" у нього життя, використовуючи наявне середовище, умови та власні компетентності і як педагог-фахівець у викладанні конкретної дисципліни, і як управлінець, який реалізує функції і методи управління, націлившись на чітко визначені результати спільної із здобувачем медичної освіти навчальної діяльності. Обґрунтовано, що якість навчання в певній академічній групі чи конкретного здобувача освіти залежить не лише від педагогічних і фахових компетентностей, а й від стилю управління та педагогічного спілкування, який застосовує менеджер навчання; ступеня відкритості до здобувачів медичної освіти (має демонструвати готовність і спроможність до ефективної взаємодії) та ролі, яку він відіграє в той чи інший момент навчання і виховання (вона має бути зорієнтована на співробітництво і сприяти розвитку особистості здобувача медичної освіти – ментор, тьютор, модератор, коуч, фасилітатор та ін.). Акцентовано увагу на індивідуальному педагогічному спілкуванні як творчому процесі, який залежить від особистісних якостей викладача і комунікативної ситуації у конкретному соціальному середовищі. Саме менеджер навчального процесу моделює, організовує, керує перебігом, контролює та аналізує результати спілкування під час розв'язання педагогічних завдань у процесі педагогічної взаємодії. Застосування підходу до навчання як до процесу управління – саме те, що необхідне сьогодні закладам медичної освіти для досягнення поставлених цілей. У дослідженні підтверджено на практиці затребуваність набуття управлінських компетентностей викладачами закладів медичної освіти на основі педагогічного експерименту.

Ключові слова: заклад медичної освіти, освітній процес, педагогічна система, освітній менеджмент, навчальний менеджмент, менеджер навчання, комунікативна взаємодія, управлінські компетентності викладача.

Introduction of the issue. Medical education is an important component of the educational and medical sphere in society. In turn, the quality of the provided medical services and the level of health of

Постановка проблеми. Медична освіта є важливою складовою освітньої і медичної сфери в суспільстві. В свою чергу, від якості отриманої освіти залежить рівень якості наданих медичних

the population depend on the quality of the education received. At the same time, in the Strategy for the Development of Medical Education in Ukraine, it was determined that "there is a need for changes in the system of training medical workers, since the competences acquired in the process of training are not always relevant and modern and need improvement in synchronization with the processes associated with implementation of many reforms in the field of health care and changes in global trends in this field. The quality of the training of medical specialists is more important than the quantity" [15].

In this context, the medical education system faces problems that cannot be solved without improving management mechanisms, the targeting of each individual subject of educational activity, as a constituent element of the MES, to the required result, which is a consequence of the functioning and transformation of its educational process and pedagogical teachers' skills. On the one hand, the latest philosophy of education based on the competence approach directs educational processes to the formation of the spiritual world of the individual, the affirmation of universal values, the disclosure of the potential opportunities and abilities of education seekers, and the provision of optimal conditions for their life self-realization [4]. On the other hand, it involves the ability of those who directly carry out training and education to use modern pedagogical technologies, effective methods of communication interaction, which are oriented to the special academic needs of students [3]. Therefore, it is currently necessary to understand the content of "educational management", the essence of the teacher's managerial competence and the determination of his role as a training manager, which will allow to directly improve the training process and achieve the desired results in the medical education system.

Current state of the issue. Thus, the analysis of the existing scientific sources indicates that the degree of development of this problem is insufficient. The authors of a large number of scientific works widely cover the psychological and pedagogical

послуг і рівень здоров'я населення. При цьому, у Стратегії розвитку медичної освіти в Україні було визначено, що "існує потреба у змінах в системі підготовки медичних працівників, оскільки набуті у процесі навчання компетентності не завжди є релевантними та сучасними і потребують удосконалення у синхронізації з процесами, які пов'язані з проведенням багатьох реформ у сфері охорони здоров'я і змінами світових тенденцій у цій сфері... Якість підготовки медичних фахівців є важливішою за кількість" [15].

У цьому контексті, перед системою медичної освіти постають задачі, які неможливо вирішити без удосконалення управлінських механізмів, націленості кожного окремого суб'єкта навчальної діяльності, як складового елемента системи медичної освіти, на затребуваний результат, який є наслідком функціонування і трансформації його освітнього процесу та педагогічної майстерності викладачів. З одного боку, новітня філософія освіти на основі компетентнісного підходу спрямовує освітні процеси на формування духовного світу особистості, утвердження загальнолюдських цінностей, розкриття потенційних можливостей та здібностей здобувачів освіти, забезпечення оптимальних умов для їх життєвої самореалізації [4]. А з іншого – передбачає спроможність тих, хто безпосередньо здійснює навчання і виховання використовувати сучасні педагогічні технології, ефективні способи комунікаційної взаємодії, які орієнтовані на особливі академічні потреби здобувачів освіти [3]. Тому наразі необхідне розуміння змісту «навчального менеджменту», сутності управлінської компетентності викладача і визначальність його ролі у якості менеджера навчання, що дозволить удосконалити безпосередньо процес навчання і досягнути бажаних результатів у системі медичної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій вказує на те, що ступінь розроблення даної проблеми є недостатнім. Автори великої кількості наукових праць широко висвітлюють психологічні та педагогічні аспекти діяльності сучасного викладача, в т.ч. із застосуванням

aspects of the activity of a modern teacher, including with the use of information and communication technologies in the educational process. At the same time, as a separate part from subject teaching, the management of the learning process of students, based on a person-oriented approach to the initial process carried out by the teacher, remains overlooked. Therefore, the managerial competencies of the teacher, the importance of his ability to "plan, organize, activate and control the educational process and his own professional activity to achieve the predicted result" [8: 20] within the framework of the demands of modern medical education and the priority directions of the development of society in general.

Aim of research is to determine the place of educational management (EM) in the medical education management system (MEMS) and emphasize the role of the teacher as a manager of the educational process in the context of the modern approach to education as a management process to achieve the goals of medical education institutions.

Research methods. General scientific and special research methods were used in the study, including: structural and component analysis, graphic method, surveys, as well as a systematic approach to management were used, on the basis of which the following results were obtained.

Results and discussion. As a separate full-fledged business science and philosophy, management appeared in the USA at the end of the 19th and the beginning of the 20th centuries. In 1921, Harvard Business School offered for the first-time training for a master's degree in business management, which proved the official recognition of a new profession – manager. Since then, management in its various forms has been used in different countries and spheres of activity, and the field of medical education (in the sense of the development of institutional medical education in society under market economic conditions) has not become an exception.

The analytical approach to the study of complex systems and the "top to bottom" principle involves starting the presentation

інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі. Разом із тим, залишається поза увагою, як відокремлена частина від предметного викладання, управління процесом навчанням здобувачів освіти, на основі особистісно-орієнтованого підходу до начального процесу, яке здійснює викладач. Тому подальшого дослідження потребують управлінські компетентності викладача, значущість його здатності "планувати, організовувати, активізувати й контролювати навчально-виховний процес та власну професійну діяльність для досягнення прогнозованого результату" [8: 20] у рамках запитів сучасної медичної освіти і пріоритетних напрямів розвитку суспільства загалом.

Мета статті – визначити місце навчального менеджменту в системі управління медичною освітою та акцентувати увагу на ролі викладача як менеджера навчального процесу в контексті сучасного підходу до навчання як до процесу управління задля досягнення цілей закладів медичної освіти.

В дослідженні використані відомі загальнонаукові **методи**, спеціальні – структурно-компонентний аналіз, графічний метод, опитування, а також системний підхід до менеджменту, на основі яких отримані нижче наведені результати.

Виклад основного матеріалу. Як окрема наука і філософія бізнесу менеджмент з'явився у США наприкінці XIX – на початку XX ст. У 1921 році Гарвардською Школою Бізнесу вперше було запропоновано навчання для отримання ступеня магістра з управління бізнесом, що засвідчило офіційне визнання нової професії – менеджера. З того часу менеджмент у різноманітні своїх видів використовується у різних країнах і сферах діяльності, не стала виключенням і сфера медичної освіти (у розумінні розвитку інституційної медичної освіти у суспільстві в ринкових умовах господарювання).

Аналітичний підхід до дослідження складних систем і принцип "зверху до низу" передбачає розпочати виклад матеріалу із наведення визначення поняття "система освіти". Так згідно

of the material with the definition of the concept of "educational system". Thus, according to the Law of Ukraine "On Education", the education system is a set of components, levels and degrees of education, qualifications, educational programs, education standards, licensing conditions, educational institutions and other subjects of educational activity, participants in the educational process, management bodies in the field of education, as well as normative legal acts regulating relations between them [14: 1, item 25]. An integral part of the national system of education and health care in Ukraine is the multi-level structure of medical education, in which vertical state and branch management of the activities of medical education institutions representing one or another educational level is implemented. This indicates the legality of the allocation of power levels of education management (national, regional, local); management of education subsystems based on educational levels (for example, the subsystem of professional pre-higher education; higher education, etc.); branch management of objects (educational institutions of various types, types, and forms of ownership); process management in educational institutions themselves.

It follows from the conceptual foundations of management that the methodology of managing the medical education system contains the work developed in traditional (general) management and specific types of activities to produce a "special" product – an individual with certain competencies, which was formed at the time of completion of training, and includes the art of managers [11, with. 23] in the field of medical education, who can use processed theory in practice. Accordingly, the essence and content of the management processes of the education system, including the medical one, as a branch of the economy and the sphere of educational activity, is more revealed by "educational management". Medical education institutions use it in order to ensure competitiveness in the market of educational services in the field of knowledge "Health Care".

Закону України "Про освіту", система освіти – сукупність складників освіти, рівнів і ступенів освіти, кваліфікацій, освітніх програм, стандартів освіти, ліцензійних умов, закладів освіти та інших суб'єктів освітньої діяльності, учасників освітнього процесу, органів управління у сфері освіти, а також нормативно-правових актів, що регулюють відносини між ними [14: 1, п. 25]. Невід'ємною частиною національної системи освіти і охорони здоров'я в Україні є багаторівнева структура медичної освіти, в якій реалізується вертикаль державного та ще й галузевого управління діяльністю закладами медичної освіти, що репрезентують той чи інший освітній рівень. Це вказує на правомірність виділення владних рівнів управління освітою (загальнодержавний, регіональний, локальний); управління підсистемами освіти за ознакою освітніх рівнів (наприклад, підсистемою фахової передвищої освіти; вищої освіти і т.д.); галузевого управління об'єктами (освітніми закладами різних видів, типів та форм власності); управління процесами в самих освітніх закладах.

Із концептуальних засад менеджменту витікає, що методологія управління системою медичної освіти містить напрацьовані у традиційному (загальному) менеджменті та специфічні види діяльності по виробництву "особливого" продукту – особистості з певними компетентностями, яка сформувалася на момент завершення навчання, і включає мистецтво менеджерів [11: 23] у сфері медичної освіти використовувати на практиці наукові доробки вже з теорії освітнього менеджменту задля розвитку і якісної зміни саме їх об'єктів управління. Відповідно суть та зміст процесів управління системою освіти, в тому числі і медичної, як галуззю економіки і сфери здійснення освітньої діяльності, більше розкриває "освітній менеджмент". Заклади медичної освіти застосовують його з метою забезпечення конкурентоспроможності на ринку освітніх послуг галузі знань "Охорона здоров'я".

Разом із тим, кожен окремий освітній заклад характеризується певною "педагогічною системою", яка має свої ідеї,

At the same time, each individual educational institution is characterized by a certain "pedagogical system", which has its own ideas, goals, and objectives, meets the requirements and directions of development established in society. It can be "invariant, characteristic, due to the uniqueness and multi-level, choice of content, methods, means and organizational forms of educational activity" [6]. It reflects the features of such a didactic system as the educational (educational) process, which is identified as "organized by the educational institution, the process of obtaining the appropriate level of education by the student in an institutional form, which takes place according to the educational program in a specially created educational environment" [12]. For comparison, in civilian and military, or medical and agricultural education institutions, dynamic pedagogical systems created specifically for them function, which must be effectively managed today. That is, to apply "pedagogical management" in relation to them, which embodies the intra-organizational type of "educational management"; solves purely pedagogical problems ("Whom and why to teach?"; "How to teach and how they should learn?" etc.) and is aimed at improving the effectiveness and development of the pedagogical system of a particular educational institution. It is designed to provide teachers with opportunities for professional development as a teacher thanks to the assimilation of the necessary pedagogical methods, tools, means, and techniques.

It should be noted right away that a number of scientists do not use the term "pedagogical management" in their works referring to it as "educational" in a general sense, or on the contrary, essentially describing the peculiarities of the management of the educational process. This replacement or identification of concepts occurs, first of all, due to the variety of ones in which the concept of "pedagogical system" was developed and its twofold interpretation. In one case, it reflects the characteristics of the "educational system" or the scientific and practical activities of famous teachers, and in the other, it reflects the features of a specific didactic system in which

цілі і задачі, відповідає встановленим у суспільстві вимогам і напрямкам розвитку. Вона може бути "інваріативною, характерною, завдяки неповторності і багаторівневості, вибору змісту, методів, засобів та організаційних форм освітньої діяльності" [6]. Вона є відображенням особливостей такої дидактичної системи, як навчально-виховний (освітній) процес – "організований закладом освіти процес здобування здобувачем освіти відповідного рівня освіти в інституційній формі, що відбувається за освітньою програмою в спеціально створеному освітньому середовищі" [12]. Для порівняння, в цивільному і військовому, чи закладі медичної і аграрної освіти функціонують динамічні, властиві саме їм створені педагогічні системи, якими необхідно сьогодні ефективно управляти. Тобто застосовувати по відношенню до них "педагогічний менеджмент", який втілює внутрішньо-організаційний вид "освітнього менеджменту"; вирішує суто педагогічні задачі (кого і для чого навчати? як навчити і як мають вчитися? і т.д.) і спрямований на підвищення ефективності і розвиток педагогічної системи конкретного закладу освіти. Він покликаний надати викладачам можливості професійного становлення як педагога завдяки засвоєнню необхідних педагогічних методик, методів, способів і прийомів.

Слід відразу зазначити, що ряд науковців у своїх працях не використовують термін "педагогічний менеджмент" і в загальному сенсі називають його "освітнім", або навпаки визначають як "навчальний", описуючи ним по суті особливості управління навчально-виховним процесом. Така підміна, або ототожнення понять відбувається, в першу чергу, через різноманіття концепцій, в яких розроблялося поняття "педагогічна система" і двояке його тлумачення. В одному випадку воно відображає характеристики "системи освіти", або наукової і практичної діяльності відомих педагогів, а в іншому – містить відображення особливостей конкретної дидактичної системи, в якій протікають відповідним чином організовані

appropriately organized pedagogical processes take place.

We share the opinion of many researchers that an important role in both educational and pedagogical management belongs to the management of the educational institution, which ensures the educational process through the selection of applicants, the selection of personnel with the necessary qualifications, the organization of the process by providing it with all the necessary means, stimulation, control and correction during the process, in order to achieve the required quality.

Thus, O. Marmaza uses the concept of "functional competence" of the head of an educational institution and notes that the system of his basic knowledge and skills necessary for effective management should be adequate to the structure and content of their activity [10: 29]. In addition, he emphasizes the need to transition from traditional to innovative management of an educational institution [10: 53].

O. Vinnychuk lists the necessary types of leadership for the head of an educational institution and defines "pedagogical management" as a system of managing the pedagogical process in an educational institution in general and its separate parts (lessons, extracurricular activities) [2]. The researcher also defines various objects of purposeful managerial influence in pedagogical management:

- activity of the pedagogical/scientific-pedagogical team of an educational institution as a whole;

- activity of a teacher as a specialist in their sphere (they provide teaching of the discipline according to the training program in a specific academic group);

- activity of education seekers.

On this basis, we draw the first conclusion that there are different subjects of management in the medical education institution in relation to the above-mentioned management objects: managers of the educational institution (the well-known three-level vertical of management) and training managers (teachers who directly manage the activities (development) the education seekers and their own. It requires the selection of an independent subsystem "Teacher – Learner/s", or in

педагогічні процеси.

Поділяємо думку багатьох науковців, що визначна роль і в освітньому, і в педагогічному менеджменті належить керівництву закладу освіти, яке забезпечує освітній процес завдяки відбору абітурієнтів, підбору персоналу необхідної кваліфікації, організації процесу із забезпеченням його всіма необхідними засобами, стимулюванню, контролю і коригуванню впродовж процесу, задля досягнення необхідної якості.

Так О. Мармаза використовує поняття "функціональна компетентність" керівника закладу освіти і зазначає, що система основних його знань і вмінь, необхідних для ефективного управління, повинна бути адекватною структурі та змісту його діяльності [10: 29]. Крім того, акцентує увагу на потребі переходу від традиційного до інноваційного управління закладом освіти [10: 53].

О. Винничук наводить перелік необхідних типів лідерства для керівника закладу освіти і, що важливо для даного дослідження, визначає "педагогічний менеджмент" як систему управління педагогічним процесом в закладі освіти загалом та окремими його частинами (уроками, позаурочною діяльністю) [2]. І найцінніше – визначає в педагогічному менеджменті різні об'єкти ціленаправленого управлінського впливу:

- діяльність педагогічного/науково-педагогічного колективу освітнього закладу в цілому;

- діяльність педагога як фахівця у своїй спеціалізації (він забезпечує викладання дисципліни за програмою навчання у конкретній академічній групі);

- діяльність здобувачів освіти.

На цій підставі робимо перший висновок, що в закладі медичної освіти існують різні суб'єкти управління по відношенню до вище наведених об'єктів управління – менеджери закладу освіти (загальновідома трирівнева вертикаль керівництва) та менеджери навчання (викладачі, які безпосередньо керують діяльністю (розвитком) здобувача/ів освіти і власною діяльністю). Це потребує виділення самостійної підсистеми "Викладач – Здобувач/і освіти", або іншими словами – "навчального

other words, "educational management", the functioning model of which is schematically shown in Fig. 1.

From the figure, the training manager carries out their teaching and educational activities together with the student through types of interactions [17: 552], which are based on communications. It is worth emphasizing that the quality of education of students and the quality of management decisions made by education managers depends on the quality of selected tools and means of communication, which involve not only the exchange of information, but also the formation of connections between individuals as participants of the communication process.

менеджменту", модель функціонування якого схематично відображено на рис. 1.

З рисунку, менеджер навчання здійснює свою викладацьку і спільно із здобувачем освіти навчальну діяльність через види взаємодій [17: 552], на основі комунікацій. Варто підкреслити, що від якості обраних комунікацій, які передбачають не просто обмін інформацією, а ще й формування форм зв'язків між особистостями як учасниками комунікаційного процесу, залежить якість навчання здобувачів освіти і якість прийнятих управлінських рішень менеджерами навчання.

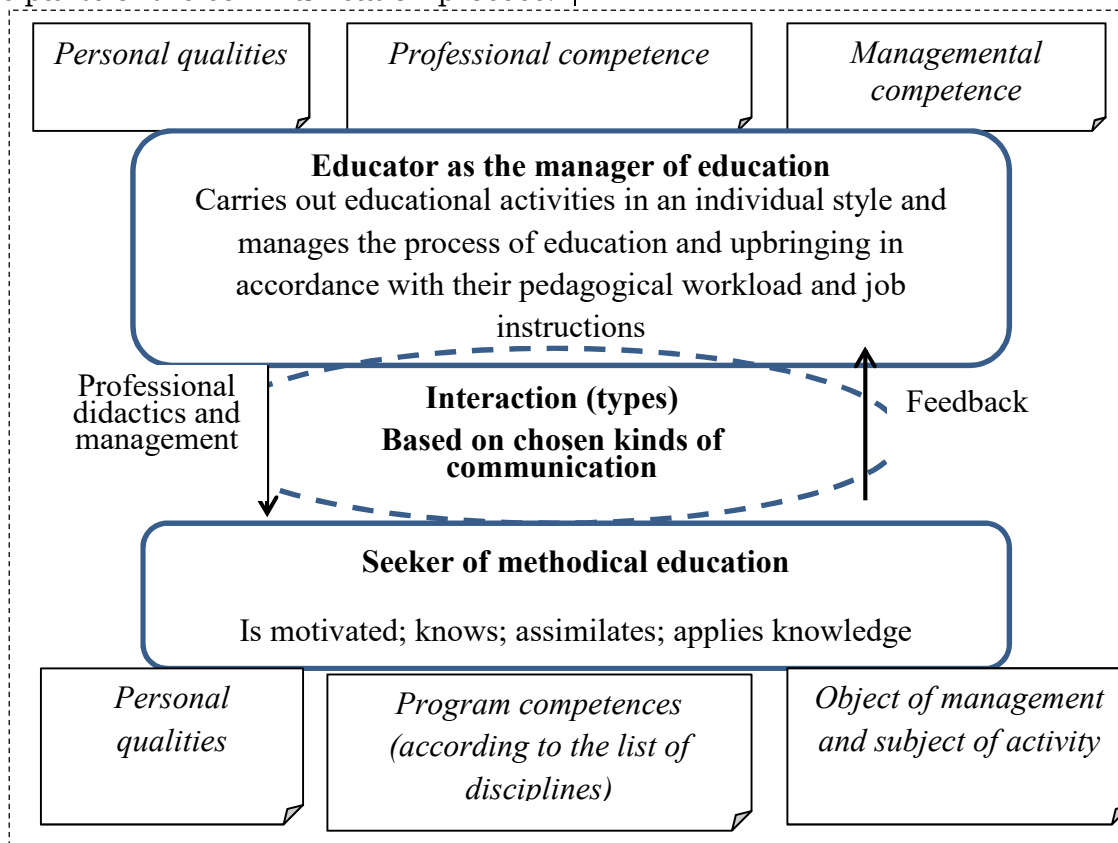

Fig. 1. Model of the functioning of educational management (author's development)

The student of medical education in this system acts simultaneously as a complex and multifaceted object of purposeful managerial influence on the part of the teacher, and an active subject of educational and upbringing activities in the process of acquiring program competencies during the study of specific disciplines.

The decisive role of the teacher as a training manager has especially increased

Здобувач медичної освіти у даній системі виступає одночасно і складним та багатоаспектним об'єктом ціленаправленого управлінського впливу з боку викладача, і активним суб'єктом навчальної і виховної діяльності у процесі набуття програмних компетентностей під час вивчення конкретних дисциплін.

Визначальна роль викладача у якості менеджера навчання особливо зросла із провадженням педагогічних інновацій і

with the introduction of pedagogical innovations and a student-centered approach in the conditions of the formation of a new educational paradigm. Educator creates a pedagogical process with the help of modern pedagogical technologies and skillfully direct it with the help of pedagogical communication as a creative process based on the duality of human nature (a combination of personal, individual, and social). This is how the art of a training manager to carry out their professional activity.

Thus, the teacher should be able to project personality development through the creative activity, clearly imagine what their student should become as conscious citizen, which is relevant in the context of current events in Ukraine [1: 64], for the state needs new approaches and new ways to educate patriotism as a spiritual component, and as a basic personality quality. Moreover, process of patriotic education of young people should have a proactive nature, correspond to age and sensitive periods of development and personal characteristics, be based on spiritual and moral principles [16].

As another argument that proves the existence of a separate integral management subsystem ("educational management"), a comparative description of the content of management functions and methods is review in Table 1.

студентоцентрованого підходу в умовах формування нової освітньої парадигми. Саме він покликаний створити педагогічний процес за допомогою сучасних педагогічних технологій і вміло направляти його за допомогою педагогічного спілкування як творчого процесу, заснованого на дуальності природи людини (поєднанні особистісного, індивідуального і соціального). Так проявляється мистецтво менеджера навчання здійснювати свою професійну діяльність, яка включає унікальні і неповторні моменти.

Особливо актуальним сьогодні, в контексті подій в Україні, стає те, що викладач своєю творчою діяльністю має уміти проектувати розвиток особистості, чітко уявляти, яким повинен стати його вихованець як свідомий громадянин [1: 64], оскільки нині, як ніколи, потрібні нові підходи і нові шляхи до виховання патріотизму як почуття і як базової якості особистості. А сам процес патріотичного виховання молоді повинен мати випереджувальний характер, відповідати віковим і сенситивним періодам розвитку та особистісним характеристикам, ґрунтуватися на духовно-моральних засадах [16].

У якості ще одного аргументу, який доводить наявність окремої цілісної підсистеми управління "навчальний менеджмент", наведемо порівняльну характеристику змісту функцій і методів управління (табл. 1).

Table 1

Comparative characteristics of the functions of the subjects of management in the medical education institution (MEI)

Managemental function	Subjects of management (managers in an educational institution)	Management entities (Training managers – teachers/educators)
<i>Planning</i> is implemented through	designing the development strategy of institution; educational plans; orders, regulations, regulations; decision-making by a scientist/scientific method. councils etc.	making up an individual educator's work plan; determination of the purpose and goals of conducting specific forms of training in the discipline, etc.

<p><i>Organization</i> Implies the presence of</p>	<p>pedagogical/scientific-pedagogical staff structure; established clear vertical hierarchy and relationships; formalized organizational (time limits and place of study), material (technical equipment of the audience), social-psychological (formalization of the aspect of interaction) and others. conditions of education and upbringing; provision of special teaching aids, etc.</p>	<p>orderliness of the learning process and coordination of work in cooperation (Who? What? When? How should it be done? Under what conditions? For what?) with role definition (mentor, tutor, moderator, coach, facilitator); management style and pedagogical communication of the teacher; the use of the necessary teaching aids, pedagogical technologies, methods of pedagogical mastery when teaching his discipline, etc.</p>
<p><i>Motivation</i> is implemented through</p>	<p>the clearly defined mechanisms of economic (salary, bonus) and moral (qualification improvement, favorable psychological climate in the team) staff stimulation, as well as education recipients (scholarship, prize, etc.); opportunities in the learning process with demonstration of results (literacy, privileges, additional competencies), etc.</p>	<p>application by the educator of all processes, methods, means of stimulation, considering the individual characteristics of those who are studying for educational activities, in the process of interaction, including the ones with positive (high grades in classes, request for additional points, approval of actions, status increase for achieved results, increase in learning value), or negative (remarks, low grades) reinforcements, etc.</p>
<p><i>Control</i> is implemented through</p>	<p>the formalized accounting and progress analysis, assessment of the results of the educational process by types of management control (preliminary current final) in structural parts/divisions (faculties/courses/groups) and in the institution, which ensures the adoption of new management decisions for the improvement and development of the pedagogical system (of the educational process in overall)</p>	<p>a system of verification activities for determining the results of training in the group by types of internal (current, final, etc.) control, which implements a reflective and evaluative act of the subject educational cycle, which provides feedback to the student of education and the adoption of management decisions for the improvement and development of the system teaching</p>

Source: author's development based on research by H. Krasylnikova [10].

Taking into account the above-mentioned, we can draw the second conclusion that further research is needed in a new scientific direction – "educational management", in which the educator combines the functions of a specialist teacher and a training manager (subject didactics and management), i.e., in addition to others, he/she also possesses managerial competence, which is a

Зважаючи на вище сказане, можемо зробити другий висновок, що подальшого дослідження потребує новий науковий напрям – "навчальний менеджмент", в якому викладач поєднує функції педагога-фахівця і менеджера навчання (предметну дидактику і управління), тобто володіє крім інших ще й управлінською компетентністю, яка є складовою його професійної

component of his professional competence.

In D. Kozlov's fair opinion, through managerial competence, the managerial culture of an educator can be formed and developed, which involves mastering a high level of methodological culture in solving various issues, knowledge of the functions of training management and the content of motivational and goal-oriented management of the educational process. In general, managerial competence should be considered as an integrative quality of a teacher-specialist, which reflects his/her ability to lead the educational process and communicate in a professional environment and as a system-forming factor of the effectiveness of the functioning of an educational institution [8: 23-29].

Rethinking new tasks, functions, and roles of a modern teacher of a medical education institution will help to acquire managerial competence [9: 147], as well as the acquisition of abilities: flexibly adapt to new living conditions; to think critically; to generate new ideas and conduct creative thinking; to instill sociability and tolerance; to demonstrate spiritual and informational culture and morality. In turn, the ability to learn the content of this type of competence is a factor in the professional development of the teacher's personality.

Yu. Hamaiunov's idea of considering training (didactic) management as "the core of pedagogical and educational management, the use of which increases the quality of training in an academic group and the effectiveness of regional and national education, their competitiveness in the world educational space", is valid. Its main task is to make the transition from the organization of the educational process to the management of the educational environment; to turn the traditional learning process into an interactive one [5], which will encourage self-management of both subjects of educational activity.

M. Opachko, relying on the previous acquisitions of Yu. Gamaiunov and other scientists, also reveals the theoretical foundations of educational management as a learning management-methodical system based on the idea of "subject-subject" interaction and a competence-based approach aimed at managing the

компетентності.

На справедливу думку Д. Козлова, через управлінську компетентність може бути сформована і розвинена управлінська культура викладача, яка передбачає оволодіння високим рівнем методологічної культури при вирішенні різних проблемних питань, знання функцій управління навчанням та змісту мотиваційно-цільового управління навчальним процесом. Загалом управлінська компетентність має розглядатися як інтегративна якість педагога-фахівця, що відображає його здатність до керівництва навчальним процесом і спілкування у професійному середовищі та як системоутворювальний чинник ефективності функціонування закладу освіти [8: 23-29].

Набути управлінську компетентність допоможе переосмислення нових завдань, функцій і ролей сучасного викладача закладу медичної освіти [9: 147], а також набуття здатностей: гнучко адаптуватися до нових умов життя; критично мислити; до генерації нових ідей, творчого мислення; до комунікабельності і толерантності; до демонстрації духовної і інформаційної культури та моральності. В свою чергу, здатність до засвоєння змісту такого виду компетентності є чинником професійного розвитку особистості викладача.

Слушною є ідея В. Гамаюнова розглядати навчальний (дидактичний) менеджмент, як "ядро педагогічного й освітнього менеджменту, використання якого підвищує якість навчання у академічній групі й ефективність регіональної й національної освіти, їх конкурентоспроможність у світовому освітньому просторі. Головне його завдання – здійснити перехід від організації навчального процесу до управління навчальним середовищем; перетворити традиційний процес навчання в інтерактивний" [5], що спонукатиме до самоменеджменту обох суб'єктів навчальної діяльності.

М. Опачко, спираючись на попередні надбання Ю. Гамаюнова та ін. науковців, також розкриває теоретичні основи навчального (дидактичного)

development of the personality of the student of education [13: 38].

The same content and problems are laid down in the definition of the concept of "educational management" by the authors of "Psychology of activity and educational management", identifying it as a process of implementing the main functions of management with appropriate communications, which ensures effective, efficient, and high-quality subject-based learning in a certain educational and age group of a specific educational institution [18: 25].

Finally, we can depict the place and content of educational management in the management system in the field of medical education schematically (Fig. 2).

менеджменту як системи управління навчанням і методичної системи на основі ідеї "суб'єкт-суб'єктних" відносин і компетентнісного підходу, що спрямована на управління розвитком особистості здобувача освіти [13: 38].

Той же зміст і проблематику закладено у визначення поняття "навчальний менеджмент" авторами посібника "Психологія діяльності та навчальний менеджмент" – це процес реалізації основних функцій управління з відповідними комунікаціями, що забезпечує ефективне, результативне та якісно-предметне навчання в певній освітньо-віковій групі конкретного закладу освіти [18: 25].

Нарешті місце і зміст навчального менеджменту в системі управління в галуззі медичної освіти можемо відобразити схематично (рис. 2).

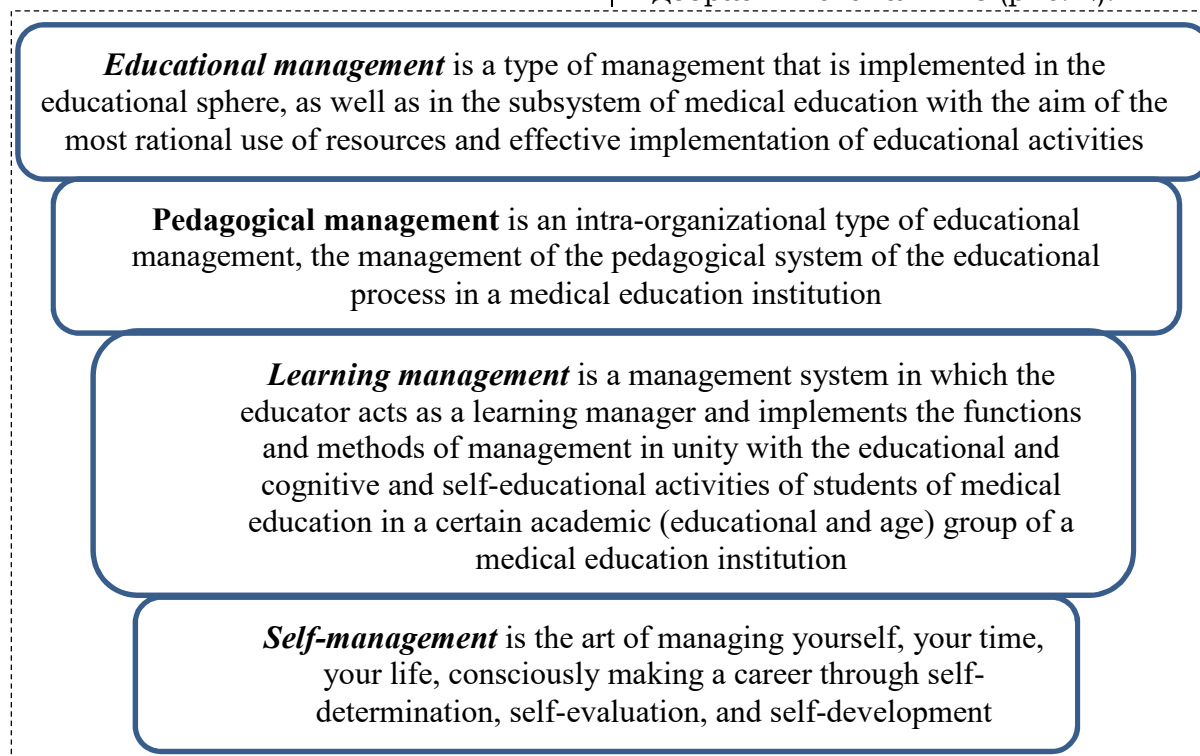

Fig. 2. The place and content of educational management in the management system of a medical education institution (author's development)

For the purpose of a pedagogical experiment in Zhytomyr Medical Institute of Zhytomyr Regional Council, on the basis of the Department of Postgraduate Education, during the academic year 2021-2022, a sociological study was conducted on the content and relevance of teaching the discipline "Fundamentals of

З метою педагогічного експерименту в Житомирському медичному інституті Житомирської обласної ради, на базі відділення післядипломної освіти, протягом навчального 2021-2022 року було проведено соціологічне дослідження щодо змісту та актуальності викладання дисципліни "Основи навчального

Educational Management" in the cycle of thematic improvement of teachers of medical education institutions in the direction of "Innovative technologies in higher medical education for the formation of professional skills through the competence component. Theory and teaching methods of educational disciplines". Data were included in the procedural part of the research program (Table 2):

менеджменту" на циклі тематичного удосконалення викладачів закладів медичної освіти за напрямом "Інноваційні технології у вищій медичній освіті з формування професійної майстерності через компетентнісну складову. Теорія і методика викладання освітніх дисциплін". До процедурної частини програми дослідження було включено дані (табл. 2):

Table 2

A fragment of the description of the procedural part of the study:

Object of study	Number of thematic cycles	General sample	Research method	Sample / Error	Tools
Trainee teacher	4 October November February May	350	General survey before and after studying the discipline	350 / non	Questionnaire (without changes before and after studying the discipline)

Conclusions and research perspectives. According to the results of the survey, the proposed hypothesis regarding the urgency of studying this discipline by trainee teachers was confirmed. 67% of respondents did not have a clear idea of the purpose, functions and methods of management and the tasks of educational management before studying the discipline. It turned out that the teachers' perception of the student as a subject of educational activity and the understanding of new partnership relations in the process of educational activity are particularly problematic points. At the same time, when conducting a repeated survey already after studying the discipline, completely different - positive results were obtained. To the question "Do you consider managerial competencies in demand?" 98% of respondents gave an affirmative answer.

So, we can draw a general conclusion that this understanding of the content of educational management and the role of the teacher as a manager of education will make it possible to make certain corrections in the management of the educational process in medical education

За результатами опитування, висунута гіпотеза щодо нагальності вивчення даної дисципліни викладачами-курсантами була підтверджена. Зокрема, 67% опитаних перед вивченням дисципліни не мали чіткої уяви про мети, функції і методи менеджменту та задачі навчального менеджменту. З'ясувалося, що особливо проблематичними моментами є сприйняття викладачами здобувача освіти у якості суб'єкта навчальної діяльності та розуміння нових – партнерських відносин у процесі здійснення навчальної діяльності. Разом із тим, при проведенні повторного опитування вже після вивчення дисципліни, були отримані зовсім інші – позитивні результати. На питання "Чи вважаєте Ви компетентності управлінського характеру затребуваними?" 98% опитаних дали ствердну відповідь.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок. Отже, можемо зробити загальний висновок, що таке розуміння змісту навчального менеджменту і ролі викладача у якості менеджера навчання дасть можливість внести певні

institutions of various types, levels and scales, and the field of medical education as a whole.

корективи в управлінні освітнім процесом в закладах медичної освіти різних видів, рівнів і масштабів, і галузь медичної освіти у цілому.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Andrushchenko, V. & Tabachek, I. (2005). Formuvannia osobystosti vchytelia v suchasnykh umovakh [Formation of a teachers personality in modern conditions]. *Politychnyi menedzhment – Political management*, № 1, 58-68 [in Ukrainian].
2. Vynnychuk, O.T. *Pedahohichniy menedzhment yak teoriia i praktyka upravlinnia osvithim protsesom [Pedagogical management as a theory and practice of managing the educational process]*. Retrieved from: http://dSPACE.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/17173/1/2_Vynnychuk.pdf [in Ukrainian].
3. Holovan, M.S. (2014). Profesiina kompetentnist vykladacha vyshchoho navchalnoho zakladu [Professional competence of a teacher of a higher educational institution]. *Problemy suchasnoi pedahohichnoi osvity. Seriya: Pedahohika i psykholohiia – Problems of modern pedagogical education. Series: pedagogy and psychology: zb. statei*. Yalta: RVV KHU, vyp. 44, ch. 3, 79-88 [in Ukrainian].
4. Hutsan, L.A. *Kompetentnisnyi pidkhid u suchasni osviti [Competence approach in modern education]*. Retrieved from: https://lib.iitta.gov.ua/2349/1/Gutsan_50025.pdf [in Ukrainian].
5. Gamayunov, V.G. (2004). *Dydaktychnyy menedzhment: navchayuche upravlinnya [Didactic management: educational management]*. Harkiv: Vyd. gr. "Osnova", 80 [in Ukrainian].
6. Ivashchenko, K.V. (2011). Vyznachennia sutnosti poniattia "pedahohichna systema" [Definition of the essence of the concept of "pedagogical system"]. *Zbirnyk prats Instytutu problem vykhovannia NAPN Ukrainy – Proceeding of the Institute of educational of the NAPS of Ukraine*. Kyiv. Retrieved from: <https://dSPACE.udpu.edu.ua/handle/6789/3628> [in Ukrainian].
7. Krasylnykova, H.V. *Profesiina pedahohika [Professional Pedagogy]*. Retrieved from: https://lubbook.org/book_303.html [in Ukrainian].
8. Kozlov, D.O. (2015). *Upravlins`ka kompetentnist` vykladacha: teoriya I praktyka formuvannya [Managerial competence of the teacher: theory and practice of formation]: monograph*. Sumy: VVP "Mriya", 260 [in Ukrainian].
9. Kulbashna, Ya., Tkachuk, O., & Zakharova, V. (2018). Novi zavdannia i funktsii suchasnoho vykladacha zakladu vyshchoi medychnoi osvity u pidhotovtsi kompetentnoho likaria [New tasks and functions of a modern teacher of a higher medical education institution in the training of a competent doctor]. *Osvitohichniy dyskurs – Educational discourse*, № 1-2 (20-21), 141-156 [in Ukrainian].
10. Marmaza, O.I. (2017). *Menedzhment osvithoi orhanizatsii [Management of an educational organization]*. Kharkiv: TOV "Shchedra sadyba", 126 [in Ukrainian].
11. Mostenska, T.L., Novak, V.O., Lutskyi, M.H., & Iliencko, O.V. (2012). *Menedzhment: pidruchnyk [Management: a textbook]*. 2-he vyd. Kyiv: Kondor, 758 [in Ukrainian].
12. Osadchyi, I. *Pro osvithni protses u zakladi zahalnoi serednoi osvity [About the educational process in the institution of general secondary education]*. Retrieved from: <http://education-ua.org/ua/component/content/article/14-analitics/1321-pro-osvitnij-protses-u-zakladi-zagalnoji-serednoji-osviti> [in Ukrainian].
13. Opachko, M.V. (2017). *Dydaktychnyi menedzhment u metodychnii pidhotovtsi suchasnoho vchytelia fizyky [Didactic management in methodical training of a modern physics teacher]: monohrafiia*. Uzhhorod: Vyd-vo "Invazor", 350 [in Ukrainian].

14. *Pro osvitu: Zakon Ukrainy № 2145- VIII vid 05.09.2017 [On education: Law of Ukraine No. 2145-VIII dated September 5, 2017].* Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [in Ukrainian].

15. *Pro skhvalennia Stratehii rozvytku medychnoi osvity v Ukraini Rozporiadzhennia K vid 27 liutoho 2019 r. № 95-r. [On the approval of the Strategy for the Development of Medical Education in Ukraine: Order K of February 27, 2019, No. 95]:* Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/95-2019-%D1%80#Text> [in Ukrainian].

16. *Pro deiaki pytannia natsionalno-patriotychnoho vykhovannia v zakladakh osvity Ukrainy ta vyznannia takym, shcho vtratyv chynnist, nakazu Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 16.06.2015 № 64: Nakaz Ministerstva osvity Ukrainy № 527 vid 06.06.2022 r. [On some issues of national-patriotic education in educational institutions of Ukraine and the recognition as invalid of the order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated 16.06.2015 No. 64: Order of the Ministry of Education of Ukraine No. 527 dated 06.06.2022].* Retrieved from: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/86595/ [in Ukrainian].

17. Kozakov, V.A., Artiushyna, M.V., Kotykova, O.M. & in.; V.A. Kozakova (Ed.). (2003). *Psykhologhiia diialnosti ta navchalnyi menedzhment [Psychology of activity and educational management]: navch.-metod. posib. dlia samost. vyvch. dystsypliny.* Kyiv: KNEU, 829 [in Ukrainian].

18. Artiushyna, M.V., Zhuravska, L.M., Kolesnichenko, L.A. & in.; M.V. Artiushyna (Ed.). (2008). *Psykhologhiia diialnosti ta navchalnyi menedzhment [Psychology of activity and educational management]: navch. posib.* Kyiv: KNEU, 336 [in Ukrainian].

Received: August 03, 2022

Accepted: September 09, 2022